

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fikhî” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Ramazan Günlerinde Kaçırılan (Tutulmayan) Orucun Kazası

Enes Muhammed'e

Soru:

Esselamu Aleykum; oruç günlerinin kazası hakkında bir soru sormak istiyorum...

Geçmiş yıllarda kazasını yaptığım günleri çok iyi hatırlamadığım bir durumdayım; diğer bir ifadeyle kaza yaptım ve geriye kazasını yapmadığım diğer günler de kaldı. Ailemin bazı fertleri benim kendileriyle birlikte kaza yaptığımı söylerken bir diğeri ise senin tamamını kaza yaptığını hatırlamıyorum diyor... Böyle bir durumda ne yapmam gerekiyor? Birçok kişiye sordum; mal ile kefareti olduğu, bazıları da hem kefaret hem de oruç olduğunu söylediği şekilde cevaplar aldım. Eğer oruç tutmam gerekiyorsa, kaç gün kaza etmem gerektiğini hatırlamıyorum. Peki ne yapmalıyım?

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh;

Daha önce, yani 13/5/2019 tarihinde böyle bir soruya cevap vermiş ve şöyle demiştik:

[Kerim kardeşim, biz ibadetler konusunda benimseme yapmıyoruz. Bilakis bir Müslümanı oruç, namaz ve benzeri konularda herhangi bir mezhebe tabi olmaya bırakıyoruz... Şimdi ben burada sana, göğsüne ferahlık verecek ve takip edebileceğin konusunda kalbini mutmain kılacak bazı fikhî görüşlerden bahsedeceğim:

1- Müellifi İmâmü'l Haremeyn lakaplı Abdulmelik el-Cüveyni (Ö: H. 478) olan -ki kendisi Şafii mezhebindedir- “Nihâyetü'l-Matlab fî Dirâyeti'l-Mezheb'de” şöyle geçmektedir:

(Ramazan günlerinde orucunu (geçiren) tutmayan ve bunları kaza etme imkânı olan bir kimsenin, orucun kazasını gelecek Ramazan ayına kadar geciktirmesi caiz değildir. Bu bahsetmiş olduğumuz müstehab babından değildir. Bilakis mazeretleri ortadan kaldıracak gücü varsa bu zorunludur. Şayet bir mazeret olmaksızın kazayı bir sonraki yıla ertelemek zorunda kalsa bile kazayla birlikte her gün için bir müd (ölçü birimi) miktarınca yiyecek vermelidir. Eğer kazayı iki yıl veya yıllarca ertelerse, iki yönden fidye katlanır: Birincisi; yılların katlanmaması ve yıllarca değil sadece bir yıl gecikmesi gerekir... En doğru olanı fidyeyi çoğaltmak ve yenilemektir. Dolayısıyla

gecikmenin karşılığında her yıl için bir müd gerekir. Eğer iki sene geciktirirse, kazayla birlikte tüm günler için iki müd gerekir. Bu şekilde artıp yükselmektedir; zira bu, fidyede bir makamdır...)

Dolayısıyla bu, Ramazan orucunu tutmayıp kaza eden birinin gelecek Ramazan'dan önce kaza etmesi gerektiği, Ramazan sonrasına geciktirmesi halinde hem kaza etmesi hem de fidye vermesi gerektiği anlamına gelmektedir... Onun başka bir görüşü daha var ki o da şudur; örneğin kazayı iki yıl geciktirirse, kazayla birlikte iki fidye gerekir.

2- “Keşşafü'l Kına' an Metni'l İkna” adlı eserde şöyle geçmektedir: Eserin müellifi Mansur İbn Yunus el-Behûti el-Hanbeli'dir (Ö: H. 1051):

(Her kim ister tam ister eksik olarak Ramazan orucunu tutmazsa... tutmadığı günler kadar kaza etmelidir... Bir sonraki Ramazan ayı başlayıncaya kadar vakit geçmediği sürece orucun kazasını geciktirmek caizdir... Zira bir özür olmaksızın bir sonraki Ramazan'a kadar geciktirmek caiz değildir... Şayet kazayı diğer Ramazan'a veya Ramazanlara kadar ertelerse, onun hem kaza etmesi hem de kefaret olarak her gün için bir miskini doyurması gerekir ve fidye Ramazan sayısı kadar tekrar edilmez: çünkü gecikmenin çoğalması vacip olan şeyi artırmaz. Aynen vacip olan haccın yıllarca geciktirilmesi halinde bundan (vacip olandan) daha fazlasını yapmaya gerek olmadığı gibi...)

Bu da Ramazan orucu tutmayan ve bunu gelecek Ramazan'dan önce kaza etmeyen kişinin üzerine hem kaza hem de fidye gerektiği anlamına gelmektedir.

3- Ebu Hanife'nin mezhebine gelince; kaza ne kadar gecikirse geciksin, hatta diğer Ramazan gelmiş olsa bile sadece kazası gerekir... Dolayısıyla tutamadığı günlerin kazasını yapar ve gecikmeden dolayı ona fidye gerekmez:

- H. 483 yılında vefat eden ve (Hanefi fıkhından olan) Serahsi'ye ait Mabsut'ta şöyle geçmektedir:

Şöyle dedi: (Ramazan ayının günlerinden kazası olan bir adam gelecek Ramazan ayı girinceye kadar kazasını yapmazsa... ona sadece geçmiş Ramazan'ın kazası gerekir ve bizim nezdimizde ona fidye yoktur ama Şafii Rahimehullah Teala nezdinde, kaza ile birlikte her gün için bir miskini doyurması gerekir... Bizim için önemli olan Allahu Teala'nın şu kavlinin zahiridir: **“فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ” (Tutamadığı günler kadar) diğer günlerde kaza eder.** [Bakara 184] Bu ayette bir vakit yoktur ve iki Ramazan arasına bir vakit koymak ziyade olur. Sonra bu, kazasının vakti olmayan geçici bir ibadettir...)

- Müellifi Alaaddin Kâsâni el-Hanefi (ö: H. 587) olan Bedâi'u's Sanâi fi Tertibi's Şerâi'de şöyle geçmektedir:

(...Bizim arkadaşlarımızın mezhebinde, kazanın vacibiyetinin bir vakti yoktur. Söylediğimiz gibi kaza etme meselesinde, (Ramazan oruçlarının) kazası için bir sınırlama yoktur ve mutlaka yerine getirilmelidir. Buna göre arkadaşlarımız şöyle dedi: Şayet Ramazan'ın kazası bir sonraki Ramazan girinceye kadar gecikirse, bunun için bir fidye yoktur...)

Bu da Hanefi mezhebine göre vacip olanın, fidye olmaksızın kaza edildiği, yani sadece oruç tutmadığı ayların kaza edildiği anlamına gelmektedir.

Başlangıçta da söylediğim gibi bizler ibadetler konusunda benimsemi yapmıyoruz. Ancak sana, yaptığında göğsünü genişletecek olan Ebu Hanife ve Şafii mezhebine ve Hanbeli fıkhına ait bazı görüşleri zikrettim... Allah seni sevdiği ve razı olduğu şeye muvaffak kılsın.

Umarım bu kadar yeterli olmuştur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah'tır. H. 08 Ramazan 1440 – M. 13/05/2019.] Daha önceki cevabımızdan aktarılanlar bitti.

Sonuç olarak:

1- Oruç tutmadığınız günleri, zannı galibinize göre takdir edin...

2- Bunun ardından yukarıda geçenleri inceleyin ve görüşünden mutmain olduğunuz bir mezhebin görüşünü alın. Zira onlardan bazıları, gördüğünüz gibi, orucun kazasıyla birlikte fidyenin olması gerektiğini söylüyor... Onlardan bazıları da fidye olmaksızın kazanın olması gerektiğini söylüyor.

Yukarıda zikredilen tek fidyenin miktarına, yani (müdd)'e gelince; (müdd)'ün gram cinsinden ağırlığı, 544 (gram) buğdaydır... Bu da maliye kitabında geçtiği gibidir:

[Müdd = 1 tam 1/3 (1.1/3) rıtl-ı Bağdadi = 408 gr.

Müdd = 1 tam 1/3 (1.1/3) rıtl × 408 gr = 544 gr buğday cinsinden 1 müddün ağırlıdır.]

Bunu biraz daha fazla veya buna benzer bir şekilde hesaplayanlar da var...

Allah Subhanehu'dan, sıyamınızı ve kıyamınızı kabul etmesini niyaz ediyorum.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 05 Şaban 1446

M. 04/02/2025

Cevaba, Emir'in (Allah onu korusun) web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<https://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4520/>

<https://www.facebook.com/ataabualrashtah1942/posts/122110818866716841>